

Asociația Promo-LEX a lansat Misiunea de Observare a alegerilor din 20 octombrie 2024

Asociația Promo-LEX a lansat Misiunea de observare a alegerilor prezidențiale și a referendumului constituțional din 20 octombrie 2024. Observarea va acoperi întreaga perioadă electorală, inclusiv ziua alegerilor și, dacă va fi cazul, turul doi.

Echipa centrală a Misiunii și 45 de observatori pe termen lung (OTL), alături de circa 740 de observatori pe termen scurt (OTS), vor monitoriza alegerile la nivel național, activând ca observatori statici în 600 secții de votare, dar și în cadrul

a 70 de echipe mobile care vor vizita toate celelalte secții de votare pe parcursul zilei alegerilor. Suplimentar, vor fi acoperite cu observatori statici toate secțiile de votare deschise pentru alegătorii din regiunea transnistreană, iar la nivel internațional observarea se va face în peste 50 de secții de votare. Promo-LEX va monitoriza și discursul instigator la ură și discriminare prin intermediul a șapte monitori.

Misiunea de observare Promo-LEX va monitoriza respectarea principiilor democratice și a cadrului legal național în activitatea organelor electorale, înregistrarea competitorilor electorali și agitația electorală, finanțarea campaniei electorale, și alte aspecte relevante. În ziua alegerilor, observatorii Promo-LEX vor supraveghea deschiderea și închiderea secțiilor de votare, procesul de vot, accesibilitatea sediilor și totalizarea rezultatelor. La fel, vor efectua numărarea rapidă a voturilor. Vor fi prezentate patru rapoarte intermediare (în cazul turului II – cinci) și un raport final, precum și comunicate de presă în ziua alegerilor.

În contextul lansării Misiunii de observare, Promo-LEX a prezentat primul raport, care analizează contextul social-politic, cadrul legal, pregătirile pentru alegerile prezidențiale și referendumul constituțional din 20 octombrie, dar și alte aspecte ce caracterizează perioada preelectorală.

Contextul alegerilor din 20 octombrie 2024. Alegerile prezidențiale și referendumul constituțional din această toamnă vor avea loc într-un context marcat, din punct de vedere al politicii interne, printr-o stabilitate parlamentară și guvernamentală confortabilă pentru Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS), dar și printr-o relație complicată cu opoziția, atât în Parlament, cât și în afara acestuia.

Un număr de 64 partide au dreptul de participa la aceste scrutine, iar până în prezent, cel puțin 17 potențiali

competitori și-au manifestat intenția de a participa în cursa prezidențială și/sau în calitate de participanți la referendum. Natura competitivă a acestor alegeri este susținută atât de caracterul dublu al acestor alegeri, cât și de scrutinul parlamentar din 2025, văzut drept o oportunitate politică majoră.

Integritatea proceselor democratice din Republica Moldova în continuare este pusă la încercare de problema finanțării ilegale a proceselor politice și electorale. Aceasta a depășit demult limitele unei competiții politice interne și a devenit, mai curând, o manifestare a războiului hibrid al Federației Ruse împotriva Republicii Moldova. Deși partidul lui Ilan Șor a fost declarat neconstituțional în anul 2023, activitatea politică continuă prin blocul politic "Victorie-Победа", fiind alocate resurse financiare semnificative pentru promovarea acestuia.

Scrutinele din această toamnă vor avea totodată și valențe geopolitice foarte puternice. Insecuritatea geopolitică generată de războiul Federației Ruse împotriva Ucrainei a determinat accelerarea proceselor de integrare europeană, Republica Moldova reușind să deschidă negocierile de aderare la UE în anul 2023. Pe acest fundal, întrebarea adresată la referendum, dar și alegerile Prezidențiale vor testa odată în plus divizarea geopolitică Vest-Est din societate, cu efecte potențiale nu doar asupra Constituției, dar și a vieții social-politice din Republica Moldova, și chiar din regiune.

Cadrul legal. Alegerile din acest an se desfășoară în condițiile noului Cod electoral, în vigoare din ianuarie 2023, dar care a fost modificat de mai multe ori până la un an înainte de scrutin. O parte din aceste modificări au fost de natură tehnică, iar altele au fost mai semnificative.

Legiuitorul a eliminat interdicția de a organiza alegeri prezidențiale sau parlamentare împreună cu un referendum constituțional. Asociația Promo-LEX a criticat această

modificare din considerentul că ar putea afecta egalitatea șanselor concurenților și libertatea formării opiniei alegătorilor.

În aprilie 2024, Parlamentul a adoptat Legea privind implementarea parțială a votului prin corespondență. Promo-LEX a salutat introducerea acestei metode alternative de vot, dar a exprimat și unele rezerve, în special față de procesul decizional și lipsa unui consens politic larg la acest subiect.

Legislația conexă a fost și ea modificată. Legea partidelor politice a fost completată cu prevederi menite să clarifice unele proceduri și efecte juridice ale limitării activității partidelor politice. De asemenea, cuantumul unor amenzi din Codul contravențional a fost modificat pentru încălcări admise în procesul electoral, dar și pentru a reglementa sancțiunile pentru coruperea electorală pasivă.

Organele electorale. Comisia Electorală Centrală este autoritatea responsabilă de organizarea și desfășurarea scrutinelor la nivel național. Instituția a adoptat și modificat mai multe acte normative relevante alegerilor din 20 octombrie 2024, a aprobat hotărârea privind Programul calendaristic și alte cel puțin 20 de hotărâri privind organizarea și desfășurarea scrutinelor.

Activitatea CEC este în general transparentă, toate ședințele fiind publice și difuzate pe platforme online. De asemenea, Comisia desfășoară diverse campanii de informare pentru alegători. Totuși, MO Promo-LEX a constatat și unele curențe ce țin de publicarea informațiilor despre proiectele de acte normative adoptate și asigurarea transparenței decizionale pe pagina web a instituției.

Desemnarea candidaților și acțiuni cu tentă electorală. Candidații pentru alegerile prezidențiale pot fi desemnați oficial începând cu 60 de zile înainte de alegeri și până la

30 de zile înainte de vot. Așadar, de mâine, 21 august, începe oficial procesul de desemnare a candidaților la președinție. Până în prezent, mai mulți candidați și-au exprimat intenția de a participa. Promo-LEX subliniază că acest lucru nu este o încălcare, însă promovarea electorală a potențialilor candidați înainte de campania oficială poate afecta principiul egalității concurențelor.

Promo-LEX a observat că cel puțin opt potențiali candidați desfășoară activități de promovare, cum ar fi instalarea de corturi, distribuirea de flyere, postări sponsorizate pe rețelele sociale sau organizarea de evenimente. În legătură cu referendumul constituțional, au fost observate campanii pro și contra, cu activități care pot influența votul.

Misiunea de observare Promo-LEX a constatat două proiecte cu potențial de corupere electorală, coordonate de Ilan Șor, și care, prin impactul lor, pot afecta libertatea alegătorilor de a-și forma opinia în cadrul alegerilor. Este vorba despre inițiativa de achitare pentru pensionarii din anumite regiuni ale țării a unor indemnizații de 2 000 lei, prin intermediul băncii „Promsvyazbank” din Federația Rusă. Un alt proiect – „GagauziyaLand”, a fost deschis în data de 18 august, cu promisiunea că intrarea și toate atracțiile pentru copii și adulți vor fi gratuite.

Utilizarea resurselor administrative. În perioada electorală este interzisă utilizarea de către candidați a resurselor administrative. Deși “Codul bunelor practici în materie de referendum” al Comisiei de la Veneția permite statutului să-și exprime opinia pentru sau împotriva textului supus votului, acesta totuși are obligația de a-și menține neutralitatea și, în mod special, de a nu utiliza banii publici pentru a-și promova opinia.

În perioada 08.07.2024 – 18.08.2024 Guvernul Republicii Moldova a realizat campania de informare „Europa pentru tine”. Misiunea de observare Promo-LEX a constatat că această

campanie a fost planificată și promovată din bani publici după anunțarea datei alegerilor, fiind implementată inclusiv în perioada electorală, fapt care poate fi interpretat ca având scopul de a atrage capital politic în susținerea referendumului. În context, Promo-LEX reiterează recomandarea ca astfel de practici să fie interzise inclusiv în afara perioadei electorale.

În final, precizăm că, Raportul Promo-LEX subliniază importanța unor alegeri competitive și transparente în Republica Moldova. Asociația își propune să informeze publicul și autoritățile despre tendințele observate și să contribuie la prevenirea încălcărilor legislației electorale.

Raportul nr. 1 al Misiunii de observare poate fi accesat [aici](#).

Misiunea de observare este susținută financiar de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID), Uniunea Europeană și Fondul German Marshall din SUA, Guvernul Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord, Organizația Internațională a Francofoniei și Fundația Soros Moldova. Misiunea de observare este realizată sub egida Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte.

Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în cadrul acestui raport aparține Asociației Promo-LEX și nu reflectă neapărat poziția donatorilor. În cazul în care apar discrepanțe între textul în limba română și traducerea acestuia în altă limbă, va prevala varianta în limba română a raportului.

Pentru informații suplimentare:

Dumitrița Ciuvaga

Comunicatoare

Asociația Promo-LEX

Tel: +373 68 800 827